03 පාඩම
බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පරිනිර්වාණ සමය

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ වයස අවුරුදු හැත්තෑ නවයක් වන විට සැවැත්නුවරින් උළුම්ප නම් ශාක්‍ය ගම්මානයට වැඩම කළ හ. මේ අතරතුර රජකම අහිමි වූ කොසොල් රජතුමා බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ වන්දනා කොට සමුගැනීම සිදුවිය. උළුම්ප ගමෙහි ටික කලක් විසූ උන්වහන්සේ රජගහ නුවර ගිජ්ඣකූට පර්වතය වෙත වැඩම කළ හ. ඒ වන විට විශාලා මහනුවර ඉතා සශ්‍රීක නගරයකි. මෙහි ලිච්ඡවි රජ දරුවන් හත්දාස් හත්සිය හැත්තෑ හත් දෙනෙකු පාලන කටයුතු කළ බව සඳහන් වේ. අජාසත් රජතුමා මෙම නගරය යටත් කරගැනීමේ ආශාවෙන් සිටි බව පෙනේ. ඒ සඳහා ලිච්ඡවි රාජ්‍ය සීමාවේ පාඨලී නම් ගමෙහි සුනීධ-වස්සකාර යන ඇමැතිවරුන්ට නගරයක් ඉදිකිරීමට භාර කළේ ය. ඔවුහු එහි ගොස් අජාසත් රජු ලිච්ඡවීන් පැරදවීමට අදහස් කරන බව බුදුරදුන්ට දැන්වූ හ. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන්නේ ලිච්ඡවීන් ළඟ ඇති සප්ත අපරිහාණීය ධර්ම පිළිපදින තෙක් ඔවුන් කිසි දිනක පරාජය කළ නො හැකි බව යි.

එසේ ම බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් භික්ෂූන් වහන්සේලාටත් අපරිහාණීය ධර්ම එක් සාළිසක් දේශනා කළ සේක. ඉක්බිතිව පාඨලී ගමට වැඩම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේට සුනීධ-වස්සකාර ඇමැතිවරු ප්‍රධාන පිරිස දන් පිළිගැන්වූහ. පාඨලී ගම්වැසියෝ ආරාමයක් ද පූජා කළ හ. ඔවුන්ට දුසිල්වත් බවේ ආදීනව හා සිල්වත් බවේ ආනිශංස දේශනා කළ උන්වහන්සේ එයින් පිටත්ව ගංගා නම් නදිය වෙත වැඩම කළ හ. එය ගෝතම තිත්ථ නම් විය. එදා පාඨලී ග්‍රාමයෙන් පිටත් වූ තැන ගෝතම ද්වාර නම් විය. ධර්මාශෝක අධිරාජයාගේ කාලයේ පාඨලීපුත්‍ර නමින් දඹදිව අගනුවර ලෙස ප්‍රසිද්ධියට පත්වූයේ ඒ පාඨලී නගරය යි.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇතුළු භික්ෂු පිරිස එදා ගංගා නම් නදිය වෙත වැඩම කරන විට ගංගාව උතුරාගොස් තිබිණ. සෙසු ජනයා ගංගාවෙන් එතරවීමට පහුරු බඳිමින් සිටින අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂු සංඝයා පිරිවරාගෙන ඍද්ධියෙන් වැඩම කළ හ. එතැනින් කෝටි ග්‍රාමයටත්, ඤාතික ග්‍රාමයටත් වැඩම කොට ස්වල්ප වේලාවක් වැඩ සිට විශාලා මහනුවරට වැඩම කළ හ. විශාලා මහනුවර සිටි ප්‍රසිද්ධ ගණිකාවක් වූ අම්බපාලි නැමැති තැනැත්තිය ඇය සතු වනය බුදුරජාණන් වහන්සේට පූජා කළා ය. එය පිළිගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇය ඇතුළු පිරිසට මහා සතිපට්ඨාන සූත්‍රය දේශනා කළ සේක.

අන්තිම වස සහ ආයු සංස්කාරය අත්හැරීම

සිය ජීවිතයේ අසූවන වියට පත් බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන් වහන්සේලාට විශාලා මහනුවර අවට වස් වසන ලෙසට උපදෙස් දුන්සේක. උන්වහන්සේ ද බේලුව නම් ගමෙහි වැඩවාසය කළ අතර එහි දී ලෝහිත පක්ඛන්දිකා නම් (ලේ අතීසාරය) රෝගය හටගැනිණි. මෙයින් මහත් වේදනාවක් හටගත් අතර උන්වහන්සේ එය අධිෂ්ඨාන බලයෙන්

ඉවසූ සේක. එසේ ම තව දස මසකින් පිරිනිවන් පාන්නෙමි'යි ඉටාගත් සේක. මේ රෝගය නිසා කම්පාවට පත්ව සිටි ආනන්ද හිමියන් ඇමතූ බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ ගුරු මුෂ්ටියක් නොමැතිව සියලු ධර්මය දේශනා කොට ඇති බවත්, ධර්මය ම පිහිට කොටගෙන වාසය කරන ලෙසත් උපදෙස් දුන් සේක.

බේලුව ගමින් සැවැත්නුවරට වැඩම කළ බුදුරජාණන් වහන්සේ තවත් සිව් මසකින් තමන් වහන්සේ පිරිනිවන් පානා බව ප්‍රසිද්ධියේ ම ප්‍රකාශ කළ සේක. මෙය අසා රහතන් වහන්සේලා ධර්ම සංවේගය ඇතිකරගත් අතර පෘථග්ජන භික්ෂූහු හඬා වැලපෙන්නට පටන් ගත්හ. සමහරු තැන් තැන්වලට වී කතාබස් කරන්නට වූ හ. ඒ අතර සිටි ධම්මාරාම නම් භික්ෂුව පසෙකට වී භාවනා කරන්නට විය. ''බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පාන්නට පෙර කෙසේ හෝ මම රහත්වෙමියි'' සිතා එසේ කරන්නට විය. මෙය දුටු අනෙක් භික්ෂූන් වහන්සේලා ධර්මාරාම භික්ෂුවට චෝදනා කරමින් බුදුරජාණන් වහන්සේට මේ බව දැන් වූ හ. තමාට හිතවත් සෑම කෙනෙක් ම ධම්මාරාම භික්ෂුව සේ ක්‍රියාකළ යුතු යැයි ද උන්වහන්සේ ආදර්ශයට ගතයුතුයැයි ද බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා දුන් හ.

අග්‍රශ්‍රාවකයන් වහන්සේලා පිරිනිවන් පාති

අග්‍රශ්‍රාවක සැරියුත් මහරහතන් වහන්සේ ස්වකීය ආයු කාලය අවසන් බව දැනගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත වැඩම කොට පිරිනිවන් පාන්නට අවසර ගත් හ. ඉක්බිතිව සිය මෑණියන් සොයා වැඩම කළ හ. ඒ වන විටත් මෑණියන් සිටියේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටිකව ය. ඇය තිසරණයෙහි පිහිටුවා සිය නිවසේ දී ම උන්වහන්සේ පිරිනිවන් පෑහ. එහි වැඩමකළ බුදුරජාණන් වහන්සේ සැරියුත් හිමියන්ගේ සිරුර ආදාහනය කරවා සෑයක් ද ඉදිකරවූහ. ඉක්බිතිව රජගහනුවරට වැඩම කළ හ.

අග්‍රශ්‍රාවක මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගේ ද ආයු කාලය අවසන් විය. ඒ රජගහනුවර කාලසිලා වනයෙහි වාසය කරන අතරතුරය. තීර්ථකයන්ගේ මෙහෙයවීම මත සොරු කණ්ඩායමක් පැමිණ උන්වහන්සේට පහර දී මියගියේ යැයි සිතා පලා ගිය හ. එහෙත් උන්වහන්සේ ඍද්ධියෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත වැඩමකොට අවසර ගෙන කාලසිලාවේ දී ම පිරිනිවන් පෑහ. බුදුරජාණන් වහන්සේ මුගලන් මහරහතන් වහන්සේගේ සිරුර ද ආදාහනය කරවා සෑයක් ඉදිකරවූහ. අනතුරුව උන්වහන්සේ උක්කවේලා නම් නියම් ගමට ද එතැනින් චාපාල චෛත්‍ය නම් ස්ථානයට ද වැඩම කළ සේක.

සතර ඍද්ධිපාද වැඩූ කෙනෙකුට කල්පයක් හෝ ඊට වැඩි කාලයක් ජීවත්විය හැකිබව බුදුරජාණන් වහන්සේ ආනන්ද හිමියන්ට සඳහන් කළ හ. එහෙත් මාරාවේශයෙන් සිත අවුල්ව සිටි ආනන්ද හිමියන්ට කතා කර ගැනීමට නොහැකි විය. මේ අවස්ථාවේ වසවර්ති මාරයා පැමිණ පිරිනිවන් පානා ලෙසට බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාධනා කළේ ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ එය පිළිගෙන තව තෙමසකින් පිරිනිවන් පානා බව ප්‍රකාශ කරමින් ආයුසංස්කාරය අත් හළ හ. එවිට මහ පොළව කම්පා විය. මහපොළව කම්පාවෙනු දුටු ආනන්ද හිමියෝ එයට හේතු විමසා තවත් කල්පයක් වැඩ සිටීමට ආරාධනා කළහ. එහෙත් එයට කාලය ඉක්මගොස් ඇති බව බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාළහ. අනතුරුව

විශාලා මහනුවර කූටාගාර ශාලාවට සියලු සංඝයා රැස්කරවා තමන් වහන්සේ තවත් තුන්මසකින් පිරිනිවන් පානා බවත්, සියලු සංස්කාර ධර්මයන් අනිත්‍ය බවත්, සත්තිස් බෝධිපාක්ෂික ධර්ම ප්‍රගුණ කරන ලෙසත් දැනුම් දුන් සේක.

මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී හා යශෝධරා තෙරණිවරු පිරිනිවන් පාති

බුද්ධමාතා ලෙසින් ප්‍රසිද්ධ වූ මහා ප්‍රජාපතී ගෝතමී තෙරණින් වහන්සේ මෙන් ම යශෝධරා රහත් තෙරණින් වහන්සේ ද බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඳ අවසර ගෙන පිරිනිවන් පෑහ. විනය දේශනා කිරීම් ආදී ශාසනික කටයුතු රැසක් සිදු වූ විශාලා මහනුවරින් අවසන්වරට පිටත්වීමට ප්‍රථම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇත් බැල්මෙන් යුතුව ආපසු හැරී නගරය දෙස බලා වැඩම කිරීම ද විශේෂත්වයකි. ඉක්බිතිව භාණ්ඩග්‍රාමය, හස්ති ග්‍රාමය, අම්බග්‍රාමය, ජම්බු ග්‍රාමය යන නගර පසුකරමින් භෝග නගරයට වැඩමකළ උන්වහන්සේ ආනන්ද චේතියෙහි නවාතැන් ගත් හ. එහි සිට භික්ෂූන් වහන්සේලාට සතර මහාපදේශ දේශනා කළ හ.

ඉක්බිති පාවා නුවරට වැඩම කොට චුන්දකම්මාර පුත්‍රයාගේ අඹ වනයෙහි වැඩ සිටි අතර බුදුරජාණන් වහන්සේට අවසන් වරට චුන්දකම්මාර පුත්‍ර විසින් දානයක් පිළිගැන්වීය. සූකරමද්දව නම් වූ මෙම දානය වැළඳීමෙන් උන්වහන්සේගේ යටපත්ව තිබූ ලෝහිත පක්ඛන්දිකා රෝගය යළිත් උත්සන්න විය.

පාවා නුවරින් කුසිනාරා නුවර බලා වැඩම කරන අතර බුදුරදුන්ට දැඩි වතුර පිපාසයක් ඇතිවිත. ආනන්ද හිමියන් විසින් කුකුත්ථා නදියට ආසන්නයේ ඇති කුඩා නදියකින් බොර දිය පෙරා ගෙනවිත් දෙන ලදී. මේ අතරතුර පාවා නුවර බලා යන පුක්කුසාති නම් රජකෙනෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් බණ අසා තෙරුවන් සරණ ගිය අතර ඔහු වටිනා සළු දෙකක් පූජා කළේ ය. අවසන් වරට කුකුත්ථා නදියෙන් පැන් පහසු

වූ බුදුරජාණන් වහන්සේ චුන්ද හිමියන් විසින් සඟල සිවුර සතරට නමා පිළියෙල කර දුන් ආසනයේ මඳවේලාවක් වැඩ සිටියහ. එහි දී සුජාතාව දුන් මුල් ම දානයත් චුන්දකම්මාර පුත්‍ර අවසන් වරට දුන් දානයත් සම ආනිසංස ඇති බව දේශනා කළ සේක.

ඉක්බිතිව බුදුරජාණන් වහන්සේ මල්ල රජදරුවන්ගේ කුසිනාරා නුවර උපවත්තන සල් උයන වෙත වැඩම කොට එහි සල්ගස් දෙකක් අතර සිංහ සෙය්‍යාවෙන් සැතපුණහ. මේ අවස්ථාවේ ආනන්ද හිමියෝ ප්‍රශ්න කිහිපයක් ඇසූහ. ඒවාට පිළිතුරු දුන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ශ්‍රද්ධාවන්ත කුල පුත්‍රයන් විසින් දැක පහන් සංවේගය ඇතිකරගත යුතු ස්ථාන සතරක් ඇතිබව දේශනා කළ හ. එනම් බුදුරජාණන් වහන්සේ උපන් ස්ථානය, බුදු වූ ස්ථානය, දම්සක් දෙසූ ස්ථානය හා පිරිනිවන් පෑ ස්ථානය යි. ආදාහනය කිරීම පිළිබඳ විස්තර කළ උන්වහන්සේ සම්මා සම්බුදු, පසේ බුදු, මහරහත්, සක්විති රජ යන සිවුදෙනා ස්තූප තනා පිදිය යුත්තන් බව පෙන්වා දුන් හ. භික්ෂූන් වහන්සේලා කාන්තාවන් කෙරෙහි පිළිපැදිය යුතු ආකාරය පිළිබඳවත් දේශනා කළ හ.

පරිනිර්වාණය හා අවසන් ශ්‍රාවකයා

පිරිනිවන් පෑමට ආසන්නයේ සිටිය දී සුභද්‍ර නැමති පිරිවැජියෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත පැමිණ ප්‍රශ්නයක් ඇසීමට උත්සාහ ගත්හ. ආනන්ද හිමියන් එන්නට නොදී වළකනු දුටු බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන් වහන්සේ වෙත එන්නට ඉඩදෙන ලෙස දැන්වී ය. එහි දී ඔහු පැමිණ බණ අසා සෝවන් වූ අතර බුදුරදුන්ගේ අනුදැනුම මත ආනන්ද හිමියෝ ඔහු පැවිදි කළ හ. පැවිදි වී ටික වේලාවකින් විදසුන් වඩා රහත් වූ සුභද්‍ර භික්ෂූන් වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවසන් ශ්‍රාවකයා වීමේ වරම හිමිකර ගත් හ.

සම්බුද්ධ පරිනිර්වාණයෙන් අනතුරුව ධර්මය ගුරු තනතුරෙහිලා තබාගන්නා ලෙසත් තමන් වහන්සේ ද ධර්මය ගුරු තනතුරෙහිලා තබාගත් බවත් දේශනා කළ සේක. එසේ ම අවසාන වශයෙන් භික්ෂූන් වහන්සේලා ඇමතූ බුදුරජාණන් වහන්සේ

හන්දදානි භික්ඛවෙ ආමන්තයාමි වො
වය ධම්මා සංඛාරා අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ

යනුවෙන් **''මහණෙනි, කරුණාවෙන් ඔබ අමතමි. සියලු සංස්කාර ධර්මයෝ නැසෙන සුළුය. එබැවින් නොපමාව සසුන්කිස සම්පූර්ණ කරත්වා'යි''** දේශනා කළ සේක.

ඉක්බිතිව උන්වහන්සේ පිළිවෙළින් ප්‍රථමධ්‍යාන ආදී රූප අරූප ධ්‍යානවලටත් එයින් නිරෝධ සමාපත්තියටත් සමවැදී ආපසු චතුර්ථ ධ්‍යානය දක්වා පැමිණියහ. වෙසක් පුර පසළොස්වක පොහෝදා රාත්‍රී අළුයම උදාවන්නට පෙර උපතින් අසූ වයස් සපිරි, බුද්ධත්වයෙන් පන්සාළිස් වසක් සපිරි අප ගෞතම බුදුරජාණන් වහන්සේ සියලු සංස්කාර ධර්මයන්ගේ අනිත්‍යතාව ලොවට පසක් කරමින් නිරුපාදිසේස නිර්වාණ ධාතුවෙන්

පිරිනිවන් පා වදාළ සේක. මේ අවස්ථාවේ ආනන්ද හිමියන් ප්‍රධාන පෘථග්ජනයෝ හඬා වැලපෙන්නට පටන් ගත් හ. රහතන් වහන්සේලා ධර්ම සංවේගය ඇතිකර ගත් හ. අනුරුද්ධ මහරහතන් වහන්සේ හඬා වැලපෙන පිරිසට ධර්මාවාද දෙමින් අස්වසන්නට වූ හ.

ආදාහන පූජාව හා ධාතූන් වහන්සේලා බෙදාදීම.

ආනන්ද හිමියෝ බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑ බව මල්ල රජදරුවන්ට දැන් වූ හ. ඔවුහු රැස් වී හඬා වැලපී ආදාහන කටයුතු සංවිධානය කළ හ. බුදු සිරුර දින සතක් ම උපවත්තන සල් උයනේ තබා ගෞරව දැක්වීමට අවස්ථාව සලසා දුන් හ. අටවන දින මල්ල රජදරුවන්ගේ මකුට බන්ධන චෛත්‍ය හෙවත් අභිෂේක කරන තැනට වැඩමවන ලදී. ආනන්ද හිමියන්ගේ උපදෙස් පරිදි ආදාහන කටයුතු සංවිධානය කෙරිණි. බුදු සිරුර අළුත් කසී සළුවකින් හා කපු පුළුන්වලින් වෙලා සුවඳ තෙල් පිරූ දෙනක බහා රන් දෙනකින් වසා සුවඳ දර පිර වූ සෑයක තැන්පත් කළ හ. මල්ල රජකුමාරවරු සතර දෙනෙ-ක් සුවඳ පැනින් හිස්සෝදා නා පිරිසිදු වී අලුත් වස්ත්‍රයෙන් සැරැසී ආදාහන චිතකයට ගිනි දැල් වූ හ. එහෙත් එය ගිනි නොදැල්විණි. අනුරුද්ධ හිමියන්ගෙන් එයට පිළිතුරු ලැබිණ. මහා කාශ්‍යප මහරහතන් වහන්සේ වඩිනතුරු සිටින ලෙස දැන්වීය. මහා කාශ්‍යප හිමියන් වැඩමකොට බුදු සිරුර ප්‍රදක්ෂිණා කොට වැඳ සමුගන්නවාත් සමඟ චිතකය ගිනි දැල්විණ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කොට තිබූ පරිදි සතර දළදාවත්, අකුධාතු දෙක, ලලාට ධාතුව යන සත් ධාතූන් වහන්සේලා හැර ඉතිරි සියළු ධාතූන් වහන්සේලා අබ ඇට, කඩ සහල් සහ මුං පියලි තරමට විසිර ගියේ ය. සෑය නිවී ගිය පසු මල්ල රජදරුවෝ සුවඳ පැන් ඉස ධාතූන් වහන්සේලා එක්රැස් කොට රන්දෙනක බහා ඇතුපිටින් වැඩමවාගෙන ගොස් නුවර සන්ථාගාරය මැද තැන්පත් කොට රාජ්‍ය ගෞරව සහිතව දින සතක් තිස්සේ ධාතු පූජා පැවැත් වූ හ.

බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධාතූන් වහන්සේලා තමන්ට ලැබුණ සම්පතක් බවත්, එය කිසි කෙනෙකුට නොදී තබාගතයුතු බවත් මල්ල රජදරුවන්ගේ අදහස විය. එහෙත් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධාතූන් වහන්සේලා අපටත් අයිතියැ'යි, පවසමින් බොහෝ රජවරු කුසිනාරාව වටකොට ගත් හ. ඒ අතර මගධාධිපති අජාසත් රජු, විශාලානුවර ලිච්ඡවීහු, කපිල වස්තුවේ ශාක්‍යයෝ, අල්ලකප්පරට බූලියෝ, රාමග්‍රාමයේ කෝලියෝ, වේඨ දීපවාසී බ්‍රාහ්මණයෝ, පාවා නුවර මල්ලයෝ ද වූ හ. මෙහි දී යුද්ධයක් ඇතිවීමට ඇති හැකියාව ද්‍රෝණ නම් බ්‍රාහ්මණතුමා දුටුවේ ය. කාගේත් පිළිගැනීමට පාත්‍රව සිටි එතුමා සියලු දෙනාට කාරණා පැහැදිලිකොට දුන්නේ ය. සියලු පිරිස් සමගිකොට ධාතු කොටස් අටකට බෙදා ධාතු බෙදූ නැලිය පූජා වස්තුවක් ලෙස තෙමේම තබා ගත්තේ ය. පිප්ඵලි වනයේ මෝරී රජවරු පැමිණෙන විට ධාතූන් වහන්සේලා බෙදා අවසන් නිසා ඔවුහු දර සෑයේ අඟුරු ගෙය ගිය හ. සෑම දෙනා ම ධාතූන් වහන්සේලා ගෙන ගොස් ස්තූප තැනූහ. ඒ අනුව ධාතු කොටස් අට, ධාතූන් බෙදූ නැලිය සහ සෑයේ අඟුරු යනුවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනුවෙන් ධාතු තැන්පත් කොට තැනූ ස්තූප ගණන දහයකි.

අභ්‍යාස

01. බුදුරජාණන් වහන්සේ පිරිනිවන් පෑමට පෙර පිරිනිවන් පෑ මහරහතන් වහන්සේලා සිව්නමකගේ නම් ලියන්න. ඉන් එක් අයකු පිළිබඳ කෙටි සටහනක් ලියන්න.
02. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධාතූන් වහන්සේලා තැන්පත් කොට ස්තූප ඉදිකළ පිරිස් සඳහන් කරන්න.
03. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ අවසන් බුද්ධ වචනය මතකයෙන් කියන්න.